

Primož Trubar (1508-1589)

Primož Trubar se je rodil na Rašici pri Velikih Laščah, junija leta 1508. Je začetnik Slovenskega knjižnega jezika in naš prvi pisatelj. Njegov oče je bil podložnik Turjačanov in cerkveni ključar.

Trubar se je šolal na Reki, Salzburgu, pri škofu Bonomu in na Dunaju. leta 1530 je bil posvečen za duhovnika.

Ko je Trubarju bilo 12 let, je odšel z doma. Sprva se je eno leto šolal na Reki, kasneje dve leti v Salzburgu, kjer se je preživljal s cerkvenim petjem. Zatem je odšel v Trst, kjer je postal vodja pevskega zbora v tamkajšnji stolnici in spoznal škofa Petra Bonoma. Postal je njegov osebni strežnik oziroma komornik. Na Bonomovem dvoru je bil Primož deležen osnove klasične izobrazbe. Škof Bonomo je Primoža izredno cenil in mu je že pri devetnajstih predal župnijo Loka pri Zidanem mostu.

Leta 1535 je Trubar prišel v Ljubljano. V svojih pridigah je grajal napake Cerkve, zato je moral zbežati s Kranjskega v Nemčijo, kjer se je odpovedal katoliški veri. Kljub delovanju na tujem ni pozabil na svoje »ljube Slovence«. Kot Luther se je zavedel, da je najboljše učenje vere Sveto pismo v domačem jeziku. Leta 1550 je izdal **Katekizem** (244 strani) in **Abecednik** (prvi slovenski tiskani knjigi). Katekizem vsebuje nekatera pojasnilna poglavja iz protestantskih nauk, šest pesmi, dve molitvi in pridigo o veri. Z Abecednik, ki vsebuje vsega osem listov, pa je hotel, da bi se rojaki iz nje naučili branja. Pri sestavljanju prve slovenske knjige je imel Trubar velike težave zaradi pisave in jezika. Za črkopis je vzel *gotico*, ki jo je kasneje nadomestil z *latinico*, jezik pa je tedanje ljubljansko narečje.

Da bi oblikoval osnovo knjižnega jezika, se je Trubar oprl na govor osrednjega slovenskega prostora. Po vrnitvi v Ljubljano je izdal še **Slovensko cerkveno ordningo**, cerkveni red. Z njo je slovenščina postala jezik cerkvenih obredov, verskih opravil in nauka. Zaradi tega dela se je moral Trubar dokončno izseliti s Kranjskega, ker je deloval v nasprotju z določili augsburškega miru.

Trubar je bil za čas svojega življenja zelo cenjen človek. Imel izreden sloves in vpliv. V Nemčiji so ga cenili tako visoko, da bi se lahko vključil na württenberški dvor kot svetovalec nadvojvode Krištofa ter postal svetovalec za balkanska vprašanja.

Napisal je 22 knjig v Slovenščini, 2 knjigi v Nemščini. Poleg tega je napisal 10 predgovorov za dela drugih avtorjev v nemščini.

Dela:

- 1550 Catechismus (z dodatkom pesmi), Abecedarium, oba v gotici
- 1555 Ta evangeli svetiga Matevža, ponovno tudi Katekizem in Abecednik v latinici, Ena molitov tih krščenikov, kir so zavolo te prave vere v jezusa Kristusa pregnani
- 1557 Ta prvi dejl tiga noviga testamta, Ta slovenski koledar
- 1558 En regišter. . . ena kratka postila
- 1560 Ta drugi dejl tiga noviga testamta
- 1562 Artikuli oli dejli te prave stare vere krščanske
- 1564 Cerkovna ordninga
- 1566 Ta celi psalter Davidov in nov Abecedarium
- 1567 Ta celi katehismus, Sv: Pavla listuvi, Ena duhovska pesem, Eni psalmi...
- 1574 Ta celi katehismus, Eni psalmi
- 1575 Tri duhovske pejsni
- 1577 Noviga testamta pusledni dejl
- 1579 Ta prvi psalm ž nega trijemi izlagami
- 1582 Ta celi nov testament, Ta slovenski koledar
- 1595 Hišna postila - posmrtno izdal sin

V prvi knjigi je uporabljal gotico, kasneje pa je uporabljal latinico, v kateri je za sičnike in šumnike in zlite glasove uporabil naslednje znake:

s=f š=fh z=s ž=sh c=z č=zh

Svoje življenjsko delo je zaključil s prevodom Noviga testamta puslednji dejl. Umrl je 28. junija leta 1586 v Nemčiji, obdan s svojci in prijatelji. Pokopan je v tamkajšnji cerkvi.